

Verslag Overleg Literaire Organisatoren

Datum: **21 november 2024**
Tijd: **16:00 - 18:00**
Locatie: **Grafixx (De Studio, Maarschalk Gérardstraat 4, 2000 Antwerpen)**
Voorzitter: **Marijke Rekkers (Villa Verbeelding)**
Secretaris: **Lora De Baeremaeker**

Aanwezig

Marijke Rekkers (Villa Verbeelding), An Leenders (Creatief Schrijven), Toon Van Mierlo (Passa Porta), Dirk Terry (Lezerscollectief), Arman Erdil (Literatuur Vlaanderen), Ephameron (Grafixx), Amelie Aernaudts (De Studio), Aline Lapeire (deBuren), Tim Thomaes (Dans! Dichter! Dans!), Lara Rogiers (Literatuur Vlaanderen), Heleen Driesen (Stripgids), Michaël Vandebril (Boeken en Letteren Antwerpen), Roel Van Der Schueren (De Letterie), Lindsay Dhiedt (De Letterie), Karolien De Roos (Bibliotheek Sint-Niklaas), Pieter Vanderhoydonck (Picturale), Lisa Van der Auwera (VAV), Hein Huyghe (Verb(l)ind vzw), Miksi Brouwer (SpeakEasy Spoken Word Brussel), Ellen Van Pelt (PEN Vlaanderen), Lora De Baeremaeker (OLO)

Verontschuldigd

Pim Cornelussen (VONK & Zonen), Bruno Willaert (Pulp DeLuxe), Uschi Cop (Hyster-X), Vincent Coomans (Bibliotheek Kortrijk), Dave Van Robays (Poëziecentrum), Ellen Van Tichelt (LNVV), Ingrid Tiggelovend (Studio Sesam), Nicolas Leus (KANTL)

duur

1. Voorstellingsrondje, goedkeuren notulen 21/09/2024 **5'**
Opmerking verslag goedgekeurd

2. OLO intern **5'**

Nieuwe kernleden

De kerngroep van het OLO bestaat uit 10 organisaties, die samen het voorzitterschap delen. 8 van hen zijn structureel door Literatuur Vlaanderen gesubsidieerd. 2 van de kernleden zijn niet structureel gesubsidieerd, en wisselen iedere 2 jaar, met als doel kennis door te geven, zorgen en onderwerpen van deze brede groep binnen te brengen op een structureel niveau en transparant te zijn in de werkwijze.

Voor 2023 en 2024 waren dit Bibliotheek Kortrijk en Dans! Dichter! Dans!. In 2024 wordt een nieuwe selectieprocedure opgestart voor 2 nieuwe kernleden voor de periode 2025 - 2026.

Uiteindelijk hebben 2 kandidaten zich aangemeld om deze posities in te vullen: Miksi Brouwer van [SpeakEasy Spoken Word BXL](#), en Yves Kibi Puati Nelen van [Kibi's Academy](#).

Oproep: Op bezoek bij...

Het OLO bestaat uit bijna honderd literaire organisatoren, in al evenveel verschillende vormen en maten, waarvan u, beste lezer, er één bent. Eén van de kerntaken van het OLO is het netwerk van deze groep verstevigen. Een eerste stap daarin is elkaar beter leren kennen. Om dat te doen, komen we heel graag langs om je te interviewen over jouw organisatie. **Vertel je zelf graag iets meer over je organisatie? Laat dat zeker weten via lora@literaireorganisatoren.be**

3. Nieuws uit de vertegenwoordigingen

15'

Het OLO is vertegenwoordigd in zowel het BoekenOverleg, de Boon-prijs, Boektopia, als bij de VRT

3.1 VRT

Geen nieuws

3.2 BoekenOverleg

Er was sprake van een mogelijke verhoging van de BTW op boeken in Nederland, wat onrust veroorzaakte. Dit plan lijkt nu van de baan.

Er werd een eerste evaluatie van Boektopia besproken. De algemene indruk van uitgeverijen en boekhandels was positief, met goede bezoekersaantallen en boekverkoop. Wel werden er bedenkingen geuit over de programmatie van de organisatoren in Kortrijk, die hele lage bezoekersaantallen hadden. Een verdere evaluatie volgt in januari.

Een document over grensoverschrijdend gedrag wordt herwerkt door Astrid Haerens en VAV. Het document komt later terug naar het OLO.

De bevraging naar persoonskenmerken van professionals in de sector en hun ervaringen met discriminatie en uitstluiting is afgerond en resultaten worden geanalyseerd. Er waren 36 respondenten, voornamelijk uit structureel gesubsidieerde organisaties.

3.3 De Boon (25 maart 2025)

De "Vrienden van De Boon" is gelanceerd, met de nadruk op giften (via de website). Giften worden ingedeeld in categorieën: vriend, boezemvriend, en hartsvriend. Het doel is fondsen te werven om structurele leesbevorderingsprojecten te ondersteunen, met name voor de derde graad secundair onderwijs. De campagne mikt op kapitaalkrachtige vrienden, maar iedereen kan bijdragen, zelfs vanaf €1. Giften zijn fiscaal aftrekbaar. Een **oproep** naar de organisatoren om dit te verspreiden.

Een voortraject met scholen in samenwerking met het Lezerscollectief is gestart. Het project loopt in 16 klassen van verschillende scholen in Vlaanderen, geselecteerd op diversiteit in provincie, net en studierichting. Elke klas werkt met een van de 15 boeken uit de longlist van De Boon. De selectie houdt rekening met het profiel en de interesses van leerlingen, ook in beroepsonderwijs. Filmpjes van auteurs en quotes van jonge lezers worden verzameld om de boeken te promoten. Leerkrachten krijgen ondersteuning, zoals korte gesprekken met juryleden over de boeken, en worden aangemoedigd samen te werken met collega's, lokale bibliotheken en boekhandels. Het project vraagt geen grote veranderingen in de bestaande leeslijsten van scholen, maar biedt flexibiliteit voor leerkrachten. Op termijn is het doel om leerlingen te laten kennismaken met auteurs, bijvoorbeeld via ontmoetingen in bibliotheken of scholen. Er is veel interesse vanuit andere scholen, maar het project is voorlopig beperkt door budget. De campagne "Vrienden van De Boon" wil dit in de toekomst uitbreiden.

Verder is de oproep voor de volgende gaststad verspreid.

3.4 Boektopia

Er werd opgemerkt dat de bezoekersaantallen voor literaire programma's tijdens Boektopia laag waren, een fenomeen dat eerder ook op de Boekenbeurs werd gezien. Terwijl populaire evenementen en kinderprogramma's vaak goed bezocht werden, hadden literaire sessies moeite om publiek te trekken. Er waren ook een paar technische en organisatorische uitdagingen, bijvoorbeeld onvoldoende tijd voor ombouw, leidend tot vertragingen en een minder aangename ervaring voor bezoekers en deelnemers.

Boektopia Op Toer bracht auteurs naar lokale boekhandels, bibliotheken, woonzorgcentra, en scholen. Dit bleek een succes, met volle zalen en positieve reacties, vooral door de lokale relevantie van de auteurs en thema's. Er waren meer auteurs en titels dan vorig jaar, inclusief internationale namen, die zorgden voor een divers programma.

De huidige programmering trekt niet het winkelend publiek op een beurs zoals Boektopia. **Suggestie:** meer interactieve activiteiten, zoals installaties, gedichten op maat, en speelse literatuurervaringen. Doelgroepgerichte benaderingen kunnen helpen. Kinderen, jongeren en gezinnen lijken een belangrijk deel van het publiek te vormen.

Organisaties zoals bibliotheken, leesgroepen en literaire collectieven kunnen beter worden betrokken in zowel de programmering als promotie.

Aanbevelingen

- Combineren van diepgaande literaire programma's met speelse, toegankelijke activiteiten, met interactieve en creatieve elementen, zou meer publiek kunnen lokken op de beurs zelf.
- Er zou op de beurs iets duidelijkere bewegwijzering en promotie kunnen zijn om bezoekers naar de juiste plekken te leiden.
- Lokale partnerships kunnen aangegaan worden om programma's af te stemmen op het publiek in verschillende steden en regio's.

4. **Beleid grensoverschrijdend gedrag: update** 10'

In 2024 was €15.000 beschikbaar gesteld voor het aanpakken van grensoverschrijdend gedrag binnen drie sectoren, waaronder de literaire sector. Dit bedrag moest al in 2024 besteed worden aan voorstellen en/of opleidingen, maar de communicatie hierover was laat en verwarrend.

Anke Tilley maakte een eerste versie van een gedragscode, waarmee Astrid Haerens nu verder werkt. Ondertussen ontwikkelde VONK & Zonen een eigen "code of conduct" in samenspraak met makers, die wordt meegestuurd bij producties en in contracten opgenomen.

Er was discussie over het opleiden van vertrouwenspersonen, maar dit bleek uitdagend vanwege de sectorale complexiteit en onduidelijkheid in de aanpak. Ideeën als een sectorbrede poule of aanspreekpunt voor integriteit werden besproken, maar zijn nog niet concreet uitgewerkt.

De literaire sector heeft momenteel geen structurele aanpak of meldpunt zoals in andere culturele sectoren. Freelancers hebben moeilijk toegang tot ondersteuning, en bestaande meldpunten worden als minder effectief ervaren. Vertrouwenspersonen moeten onafhankelijk zijn maar wel voldoende kennis hebben van de sector, wat het vinden van geschikte kandidaten bemoeilijkt.

Huidige stand van zaken: Astrid Haerens werkt aan een vervolgstap in de gedragscode. Er wordt onderzocht of het budget in 2025 opnieuw beschikbaar komt en hoe dit effectief ingezet kan worden.

5. **Beleid maatschappelijk engagement: update**

30'

Het werkdocument is toegevoegd als bijlage.

Er wordt een charter maatschappelijk engagement opgesteld vanuit de kerngroep van het OLO, hiervoor is een werkgroep 2 maal samengekomen, onder begeleiding van Wouter Hillaert. Uit die gesprekken kwam het idee voort dat het OLO zowel agenda zettend als agenda volgend kan zijn. Om agenda zettend te zijn, wordt het idee gelanceerd om te werken met een jaarthema, waarbij organisatoren aangespoord worden om met dit thema aan de slag te gaan, en het ook telkens tijdens een overleg aan bod komt. Om agenda volgend te zijn werd een procedure opgesteld die gevolgd kan worden als het nodig zou zijn.

Sinds het laatste overleg zijn deze aanpassingen gedaan: Een werkgroep wordt samengesteld na een oproep. Iedereen binnen het OLO kan deelnemen. Reacties namens het volledige OLO vereisen unanimititeit binnen de werkgroep. In andere gevallen reageren alleen de deelnemende organisaties. Een reactie wordt alleen gepubliceerd als minimaal vijf organisaties (waarvan drie kernleden) betrokken zijn.

Opmerkingen

Er is zorg over het vermijden van dwang voor organisaties die zich liever niet maatschappelijk mengen. Sommige leden benadrukken het risico van polarisatie en het gebrek aan kennis om op alle maatschappelijke kwesties te reageren. De noodzaak om specifieke literaire kwesties snel en accuraat te adresseren wordt breed erkend.

Conclusie en verdere wijzigingen

- Alleen organisaties die instemmen met een statement worden vermeld. Het zinnetje over unanimititeit in de kerngroep wordt geschrapt. Dit wil zeggen dat er geen statements naar buiten komen vanuit het OLO als geheel, maar telkens vanuit een werkgroep binnen het OLO, die zichzelf dan 'leden van het OLO' noemen.
- In de werkgroep wordt een tijdelijke woordvoerder aangewezen om de pers te woord te staan.
- Het laatste punt wordt duidelijker verwoord

Jaarthema

Het doel van het kiezen van een jaarthema is om maatschappelijk engagement te tonen en een gemeenschappelijke lijn te bieden binnen de activiteiten van verschillende organisaties. Dit betekent niet dat dit een top-down opgelegd thema wordt, maar een bottom-up thema, waarbij we delen hoe het thema in de programmatie terecht komt, en hoe wij er mee aan de slag gaan.

Er is kritiek op de overvloed aan thema's in de culturele sector, wat kan leiden tot versnippering en vermoeidheid bij organisaties. Daarom wordt ook voorgesteld om bij een bestaand thema aan te haken, zoals dat van Elk verhaal telt. Dit bestaand initiatief van Literatuur Vlaanderen rond inclusie en diversiteit wordt als mogelijk overkoepelend thema genoemd.

Het thema voor 2025 wordt dan ook **Meerstemmigheid - Elk verhaal telt.**

6. Vergoedingen literaire makers: standaardisering en indexering 5'

Er zijn lopende gesprekken tussen Literatuur Vlaanderen, VAV, en OLO om de minimumbedragen voor literaire makers te herbekijken en te indexeren, waarbij ook anciënniteit en verschillende soorten werkzaamheden (bijvoorbeeld lezingen met/zonder voorbereiding, panelgesprekken) worden meegenomen. Een enquête is uitgezet om inzicht te krijgen in de huidige praktijk van vergoedingen binnen de sector. Dit biedt waardevolle input, maar de vaststelling van minima hoeft niet volledig afhankelijk te zijn van deze gegevens. Slechts 15 organisaties hebben de enquête ingevuld, wat werd gezien als een beperkte respons gezien de omvang van de sector.

Er is aandacht voor de financiële draagkracht van literaire organisaties versus eerlijke vergoedingen voor auteurs. Het risico dat organisaties bij een hoger minimum alleen gevestigde namen (zoals bekendere auteurs) uitnodigen, werd besproken. Er werd benadrukt dat het hier gaat om minimumvergoedingen, niet om een maximum.

Er werd voorgesteld om een koppeling te maken tussen subsidies van Literatuur Vlaanderen en een verplicht minimumtarief voor auteurs. Dit zou organisaties stimuleren om eerlijke vergoedingen te betalen. Auteurs kunnen echter altijd individueel onderhandelen over hun honorarium, los van de vastgestelde minima.

Verdere gesprekken staan gepland, waaronder een overleg eind december. Het doel is om praktische richtlijnen en logische categorieën te ontwikkelen die breed draagvlak hebben binnen de sector.

7. Gastspreker 30'

Wide Vercnocke, een grafisch kunstenaar en striptekenaar, staat bekend om zijn werk rond thema's zoals toxische masculiniteit, emoties en kwetsbaarheid. Hij durft zich zowel in zijn werk als in zijn performances bloot te geven. Zijn kunst is sterk introspectief en verkent de grenzen van zijn eigen mannelijkheid en menselijkheid. Wide haalt inspiratie uit persoonlijke ervaringen, zoals oorlogstrauma's die via zijn grootvader aan hem zijn doorgegeven, en onderzoekt hoe deze intergenerationele verhalen een rol spelen in zijn identiteit en kunst.

Tijdens zijn bijdrage vertelde hij over zijn creatieve proces, dat hij beschrijft als intuïtief en magisch, waarbij het maken van kunst vaak als een ontdekkingstocht

aanvoelt. Hij maakt boeken, performances en sculpturen en zoekt steeds naar manieren om zijn innerlijke universum naar buiten te brengen. Voor hem is performance een essentieel deel van zijn werk, omdat het zijn verhalen letterlijk en figuurlijk tot leven brengt. Hij vindt het inspirerend om deel uit te maken van een creatieve gemeenschap, zoals op Grafixx, waar hij zijn werk kan delen en anderen met vergelijkbare thema's kan ontmoeten.

Wide besprak ook hoe hij zich verhoudt tot zijn mannelijkheid en hoe hij deze limieten opzoekt. Dit proces beïnvloedt niet alleen zijn kunst, maar ook zijn rol als vader. Hij reflecteerde openlijk op de uitdagingen van het ouderschap en hoe hij probeert de bagage van vorige generaties niet door te geven aan zijn zoon. Hij benadrukte dat het dagelijks een evenwicht zoeken is tussen wat hij heeft meegekregen en wat hij wil doorgeven, met het doel een gezondere en meer verbonden toekomst voor zijn kind te creëren.

8. Kalender van de leden: elk lid presenteert kort 3 komende evenementen

Tijdens het OLO krijgt ieder lid die aan tafel zit de kans om enkele evenementen of agendapunten aan te kondigen, zodat we op de hoogte zijn van elkaars kalender, rekening kunnen houden met elkaar, en bij elkaar op bezoek kunnen komen.

Wanneer?	Wie/wat?	Waar?
11, 12, 13, 14 december 2024	Festival van de Gelijkheid	Gent
12 december 2024	PEN Vlaanderen panelgesprek op Festival van de Gelijkheid	Gent
Halverwege december	open call Parijsresidentie verschijnt (deBuren)	online
28 december 2024	Masterclass met Merlijne Marell (Villa Verbeelding)	Hasselt
6 januari 2025	Deadline Elk verhaal begint	online
25 januari 2025	Masterclass met Martijn Van der Linden (Villa Verbeelding)	Hasselt
26 januari 2025	Poëzie op Zondagmorgen in Bib Sint-Niklaas	Sint-Niklaas
30 januari 2025	Gedichtendagavond in Bib Sint-Niklaas	Sint-Niklaas

30 januari 2025	Avontuurlijke reis door de poëzie (Creatief Schrijven)	Antwerpen
30 januari - 5 februari 2025	Poëzieweek	Vlaanderen
10-13 februari 2025	Villa Verbeelding: Winter School met Tom Schamp	Hasselt
17 februari 2025	Deadline schrijfresidentie Parijs (deBuren)	online
7 maart 2025	OLO tijdens FAAR	Oostende
29 maart 2025	Creatief Schrijven: Schrijfdag in C-mine	Genk
24 maart 2025	Grafixx EXTD.	Antwerpen
6 april 2025	Uitreiking Paul Snoekprijs (Bib Sint-Niklaas)	Sint-Niklaas
17 april 2025	10 jaar Dans! Dichter! Dans!	Antwerpen
iedere vrijdag	Dichters van Wacht bereikbaar via 0800 11 233	Telefonisch

9. Varia

Het volgende OLO zal plaatsvinden op **7 maart** tijdens FAAR in Oostende.

Waken over artistieke vrijheid

Wanneer en hoe reageert het OLO als de vrije artistieke expressie van auteurs in gedrang wordt gebracht?

De waarden van het OLO

Waar staat het OLO voor?

Het OLO steunt de belangen van literaire makers en literaire organisatoren. Dat doet het door het nastreven van enkele kernwaarden, die niet los van elkaar gezien kunnen worden. Deze kernwaarden worden door alle leden van het OLO onderschreven.

1. De kernwaarden van het OLO

Het OLO onderschrijft de waarden zoals ze zijn geformuleerd in het [charter voor inclusie](#) in de boeken- en letterensector en de [Universele Verklaring van de Rechten van de mens](#).

2. Vrijheid van artistieke expressie en programmatie

Het OLO is bondgenoot van de literaire maker. De literaire organisatie moet vrij en onafhankelijk programmeren en ondersteunt de creatieve vrijheid en veiligheid van de literaire maker. We beloven ons te verzetten tegen fundamentele inbreuken op en bedreigingen van deze vrijheid door wie dan ook.

Wanneer reageert het OLO op wat?

Het OLO verenigt de literaire organisatoren, en reageert op situaties waar de artistieke vrijheid in het gedrang wordt gebracht. Daarbij hanteert het enkele richtlijnen.

- De individuele organisatoren kunnen reageren door bepaalde stemmen te programmeren, het OLO reageert wanneer deze beknot worden.
- Het OLO onderneemt enkel actie met als doel effectief en actief impact te maken op het debat. Woorden kunnen ook daden zijn, zolang ze iets toevoegen aan het huidige gesprek.
- Het OLO is een overlegorgaan voor literaire organisatoren, maar ook een bondgenoot van literaire makers en programmatoren. Dit stelt ons in staat om standpunten in te nemen rond al dan niet actuele maatschappelijke kwesties. Daarin werkt het OLO zowel Agenda zettend als Agenda volgend:

Agenda zettend

Dit wil zeggen dat het OLO ieder jaar een jaarthema hanteert, met een oproep naar de organisatoren om hiermee aan de slag te gaan. Een jaarthema zorgt voor structurele aanpak en voorkomt dat onderwerpen verdwijnen in de programmatie. Hier worden ook één of meerdere panelgesprekken per jaar rond georganiseerd. We staan ook altijd open voor andere initiatieven voor agendazettende projecten rond maatschappelijk engagement.

Agenda volgend

Daarnaast reageert het OLO wanneer nodig. Daarin wordt uitgegaan van een verband met literatuur. Projectmatig kan er gewerkt worden rond bredere thema's, maar de volgende procedure om te reageren gaat uit van een literaire consequentie.

Procedure

Hoe reageert het OLO?

3 interne schuiven

1. publieke verklaring: statement website, opinie krant, statement nieuwsbrief
2. achterban, publiek aanspreken om iets te doen (geld bijdragen, petitie tekenen, mails uitsturen)
3. zelf iets doen (betogen, staken, ...)

Wie kan initiatief nemen om iets voor te stellen om te reageren?

- Elk lid van OLO heeft het recht om een mail met een oproep te sturen naar de kerngroep, en komt daarna ook zelf in de werkgroep terecht. Dit kan gedaan worden door een kernlid rechtstreeks te mailen, of door het secretariaat aan te spreken.

Hoe wordt er beslist om te reageren?

- Er kan een oproep gedaan worden met of zonder urgentie. De oproep wordt ingediend met een voorstel van urgentie, en deze wordt al dan niet bevestigd door de kerngroep.
- Na een oproep wordt er binnen de kerngroep besloten of er al dan niet gereageerd kan worden, en wordt er een werkgroep samengesteld. Er wordt een uitnodiging verstuurd naar het volledige OLO: iedereen kan zich aansluiten bij de werkgroep om mee aan tafel te zitten.
- De vorm van de reactie wordt **gerealiseerd** bij de werkgroep, waarna het grotere OLO **geïnformeerd** wordt over de reactie. Dit wordt dan een reactie in naam van de werkgroep, die als 'leden van het OLO' benoemd worden.
- Er wordt gestreefd naar het betrekken van zoveel mogelijk relevante partijen.

Vanaf wanneer wordt er gereageerd?

- Er wordt gereageerd door de organisaties die mee in de werkgroep zitten en willen reageren, waarbij de organisaties opgesomd worden, voorafgegaan door '**leden van het OLO**':.
- Een reactie kan de deur uitgestuurd worden van zodra er minstens 5 organisaties, waarvan 3 kernleden, in de werkgroep zitten en willen reageren.

Wie doet het werk, en wat wordt daarin verwacht van het OLO secretariaat?

- **Bij een oproep zonder urgentie**: de oproep wordt behandeld tijdens de eerstvolgende kerngroepvergadering (die worden maandelijks georganiseerd) - iedereen die zich bij de werkgroep wenst aan te sluiten krijgt een uitnodiging.

- **Bij een oproep met urgentie:** het secretariaat plant een crisisberaad op de dag zelf, de kernleden geven hier voorrang aan in hun dagelijkse planning - iedereen die zich bij de werkgroep wenst aan te sluiten krijgt een uitnodiging.

Wat is een goede reactie en hoe moet die voldaan worden?

- De personen in kwestie waar de bedreiging of inbreuk betrekking op hebben worden steeds eerst benaderd voor er met een statement naar buiten gekomen wordt
- Wanneer een reactie naar buiten wordt gebracht, volgt nadien steeds een evaluatiemoment, en wordt gehoor gegeven aan feedback